

MERET GYLYJOW

Düýe Bilen Ýandak

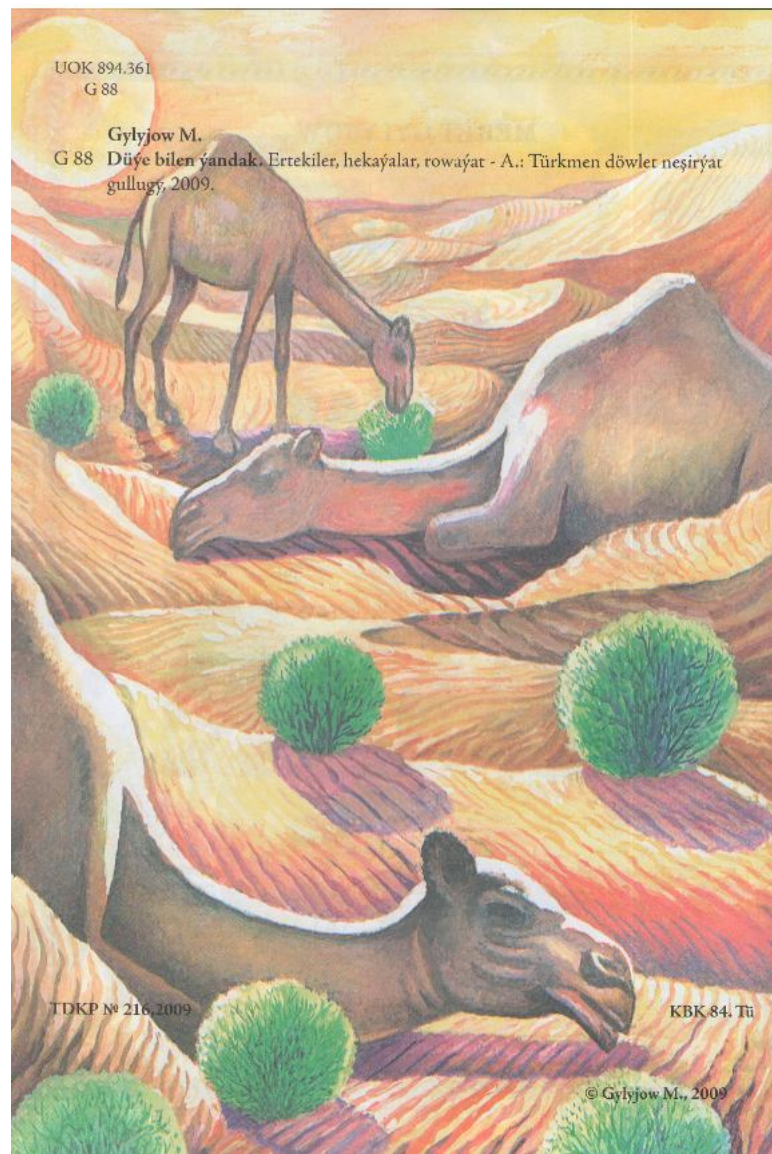
Ertekiler, bekaýalar, rowaýat

Aşgabat
Türkmen döwlet neşirýat gullugy
2009

UOK 894.361
G 88

Gylyjow M.
G 88 Düýe bilen ýandak. Ertekiler, hekaýalar, rowaýat - A.: Türkmen döwlet neşirýat gullugy, 2009.

TDKP № 216.2009

KBK 84. Tu

© Gylyjow M., 2009

DÜÝE BILEN ÝANDAK

Rowaýat

Bu rowaýaty maňa atam aýdyp beripdi. Biz düýe ýandagy näme üçin gowy görýärkä diýýärdik weli, asyl onuň sebäbi şeýle ekeni.

Biler bolsaňyz, bir gezek düýeler «Suwsuzlyk belasyna diňe özümüz döz gelip bilýändiris» diýip, öwnüpdirler. Özlerem mesliklerine çydaman, patanaklaşyp tans edenler. Ine, birdenkä düýeleriň gulagyna inçejik ses gelip ýetipdir. Düýeler muňa gulak hem gabartmandyrlar. Patanaklaşyp, öz oýunlary bilen bolu-beripdirler. Şol inçejik sesli zat ýene «Eý, akmajyk düýeler! Men näçe kiçi-de bolsam, suwsuzlyga sizden çydamlydyryn» diýipdir. Düýeler bir görseler, ol gepleýän ýandak eken. Ýandagyň bu sözlerine olaryň gahary gelipdir.

– Geliň, biz hem şuna çydamlydygymyzy görkezeliň-le. Pylança wagtlap suw içmeliň – diýip, maslahat edipdirler.

Onsoň düýeleriň näçe suw içesleri gelse-de, suw içmän tüp yssyda otlap gezip yörüpdirler. Olar çölde suwsuz kän gezipdirler. Ahyry iň soňky demlerinde: –Ol «jyňňyl-jyňňyl» indi-hä suwsuz gurap galandyr –diýişip, ýandagyň ýanyna barypdyrlar. Görseler, ýandak şol öňküsi ýaly tikenlerini ygşyldadyp, ýaşyl öwsüp oturan eken. Bu ýagdaýy görüp, düýeler biçak utanypdyrlar. «Bagyşla, dost» diýişip, ýandakdan ötünç sorapdyrlar. Şondan bäri-de ýandak düýäniň iň oňat görýän höregi bolupdyr.

KIM AKYLLY?

Erteki

Bir bar eken, bir ýok eken. Gadym zamanlarda bir paýhasly gojanyň iki sany ogly bolupdyr. Olar biri-biri bilen basdaş eken. Her haýsy özüne akyllydyryn öýdüpdir.

Paýhasly goja ogullary ýetişensoň, olary giň meýdana eltipdir--de, her haýsyna aýratyn ýer bölüp beripdir. Soňam:

– Ogullarym, ynha size ýer. Bu ýeri harlaman, aýawly saklaň – diýip, özi öýüne gaýdypdyr. Birnäçe ýyl geçenden soň goja ogullaryndan habar tutupdyr. Görse, olaryň biriniň ýerinde üzüm, erik, alma agaçlary gül açyp otyr. Beýlekisiniň ýeri bolsa şol öňküligine takrap ýatan eken. Goja:

– Ýeri, ogul, sen näme bu ýeri harlapsyň? – diýip, ikinji ogluna ýüzlenipdir.

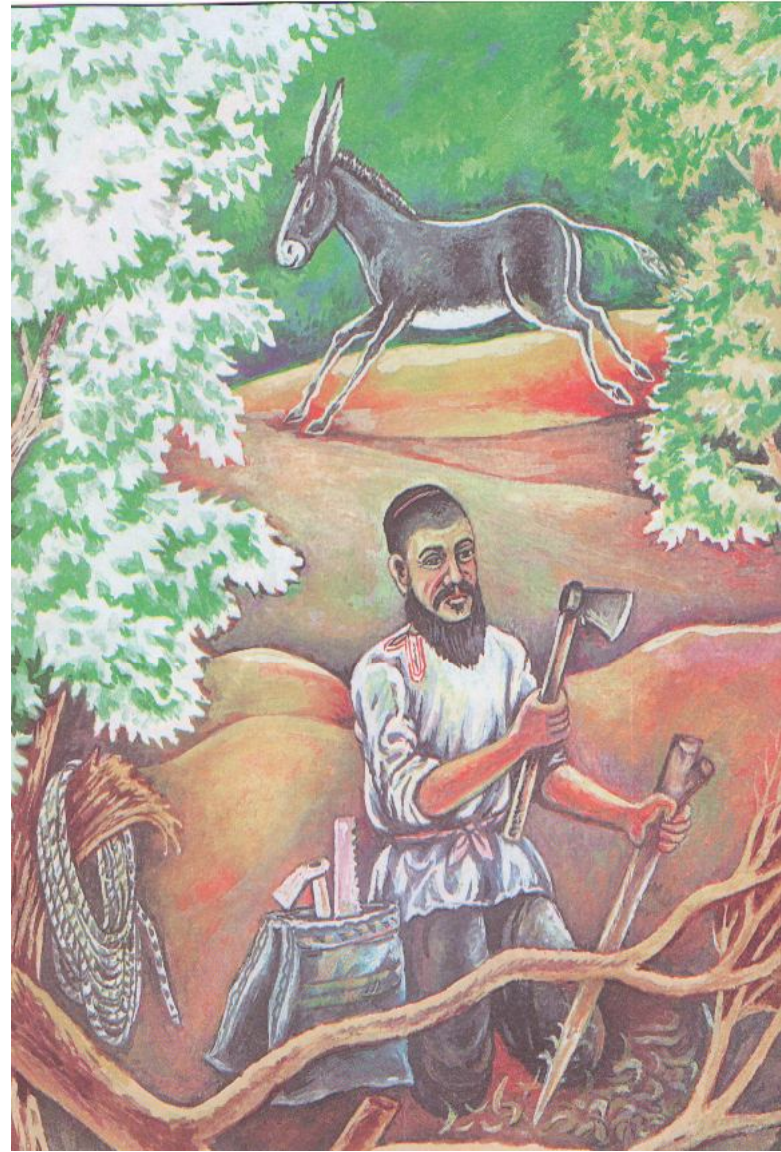
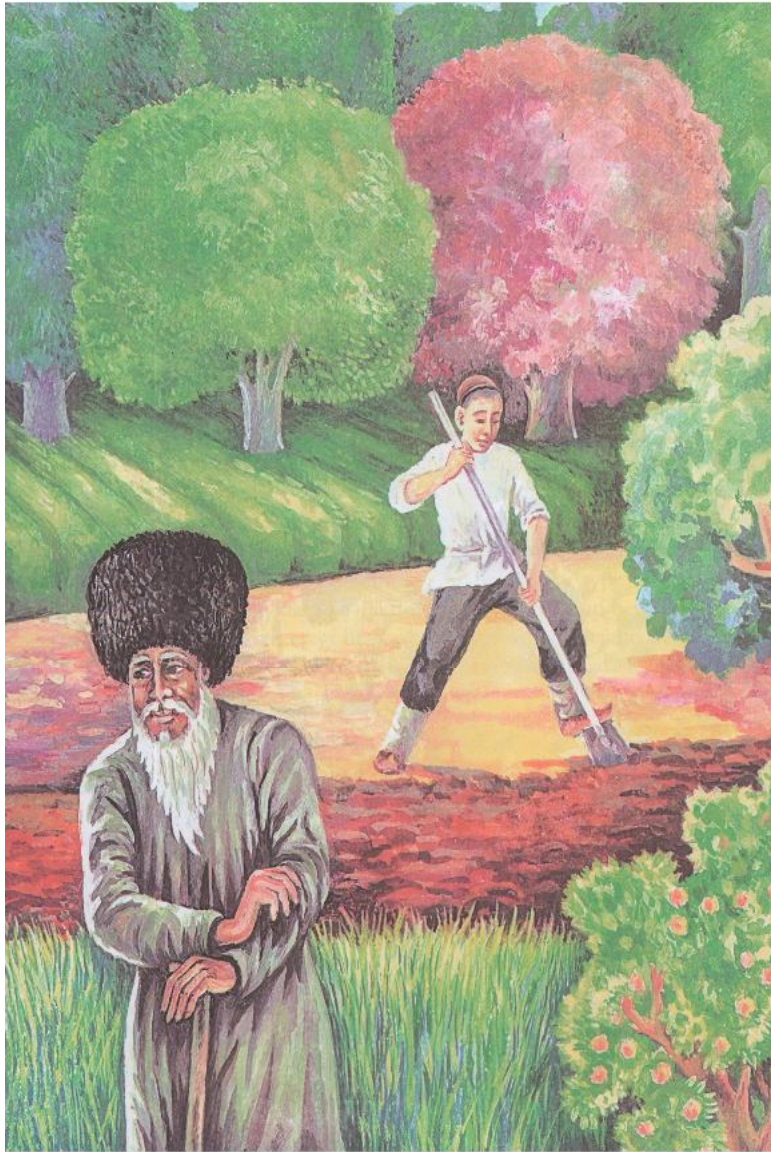
Onda ogly:

– Kaka, men bu ýeri aýawly sakladym. Ol ogluň bolsa ýerini ýylyň-ýylyna depip, gyzyl dörjök edýär. Men welin, seniň diýşiň ýaly, ýerimi gorap otyryn – diýipdir.

Indi biliberiň, gojanyň haýsy ogly akylly eken?

GAZYK WE EŞEK

Erteki

Ir wagtlar haýwanlaryň hemmesi boş gezer ekenler. Bir gün bir eşek bagyň içinde ösüp oturan gök agajyň ýanyna baryp, onuň ýapragyny iýmäge başlapdyr. Agaç:

– Eý, eşek! Sen meniň ýapraklarymy iýme, men erkinlikde öseyin, men adamlara peýda berýärin – diýip, köp ýalbarypdyr. Emma eşek agajyň nalyşyny diňlemändir, onuň ýapraklaryny açgözlük bilen iýmesini dowam etdiripdir.

Ol ýapraklardan gerk-gäbe doýanson hem agajyň ýanyndan gidibermän, oýkanyp, onuň şahalaryny döwüşdiripdir. Birnäçe gün geçensoň, eşek ýene-de şol agajyň ýapraklaryny iýmäge gelipdir. Şol wagt bagban бага gözegçilik edip ýören eken. Ol agaja azar berýän eşegi görüpdir-de, derrew ony tutupdyr. Döwen şahasyndan bolsa gazyk ýasap, ony daňypdyr. Eşek gazyga: «Goýber» diýip ýalbarypdyr, emma gazyk «Sen meni öz ösüp oturan şahamdan aýyrdyň. Indi sypmarsyň! Ýogsam doganjyklarymy-da döwersiň» diýip, jogap beripdir. Şeýlelikde, gazyk eşegi hiç ýere sypdyrmandyr. Şeýdip hem mallar üçin gazyk döräp, agaçlardyr ekinler olardan halas bolupdyr.

ÝALTANYŇ IŞEŇŇIR BOLŞY

Hekaýa

Çagalar gezelenje gidipdirler. Ep-esli ýöränlerinden soň, olaryň gözleri baglyga düşüpdür. Baglyga ýetenlerinde çagalary bir goja: «Geliň, balalarym, geliň» diýip, mähirli garşyapdyr. Olara çeşmeden suw alyp beripdir, önlerini bolsa dürli ir-iýmişlerden doldurypdyr. «Alyň, balalarym, iýiň!» diýip, olaryň ýanynda oturypdyr.

Olar «Bu baglygy kim ösdürip ýetişdirdikä?» diýen bile-sigelijilik bilen ýaşula bakypdyrlar. Ýaşuly olaryň pikirini aňan ýaly, biraz dymyp oturypdyr-da, gürrüňe başlapdyr.

– Ir wagtlar bu ýerde diňe bir uly çynar bar eken, onuň düýbünde hem bir agyz suwy bolar ýaly çeşme bar eken. Obadan goýun üstüne gidenler şol agajyň aşagynda dynç alyp, çeşmäniň süýji suwundan ganyp geçer ekenler. Ol ýer obanyň adamlaryna hezil berer eken. Bir ýyl gş gazaply gelipdir. Obanyň adamlary ýygna odunlaryny ýakyp gutarypdyrlar. Onsoň olar üýşüp, odun ýygмага gidipdirler. Obada bir işakmaz ýalta hem bular bilen oduna gidipdir.

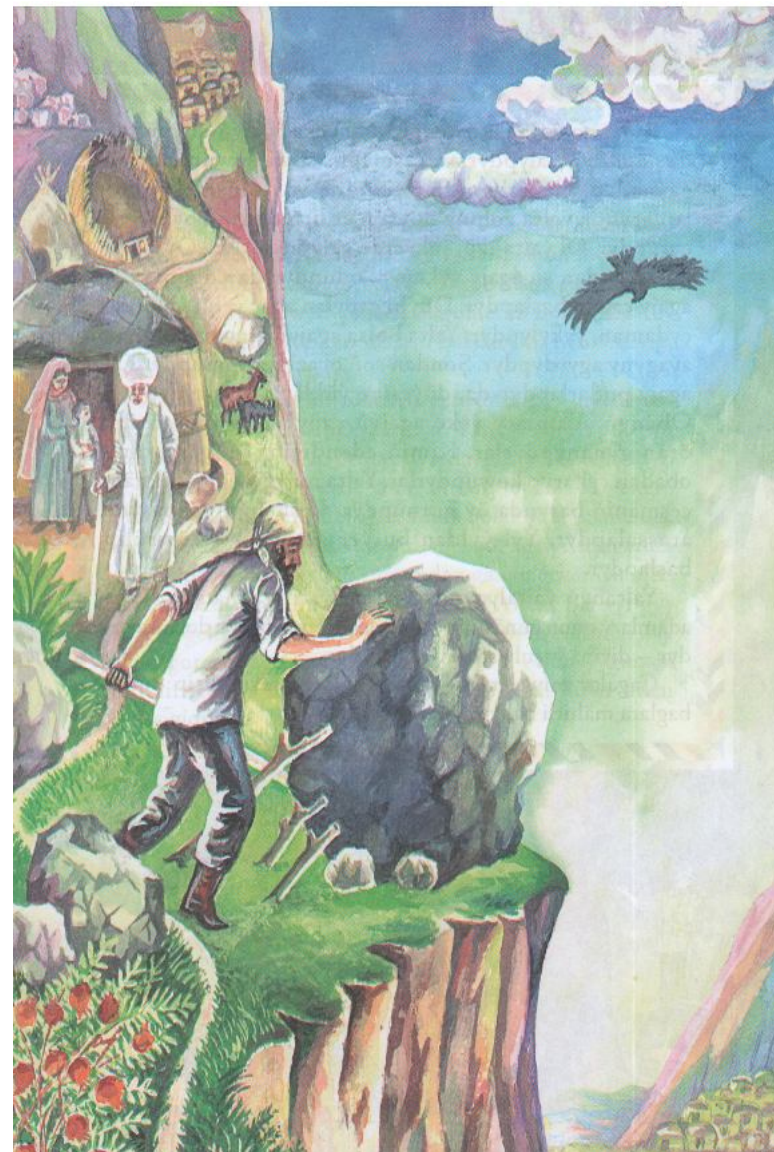
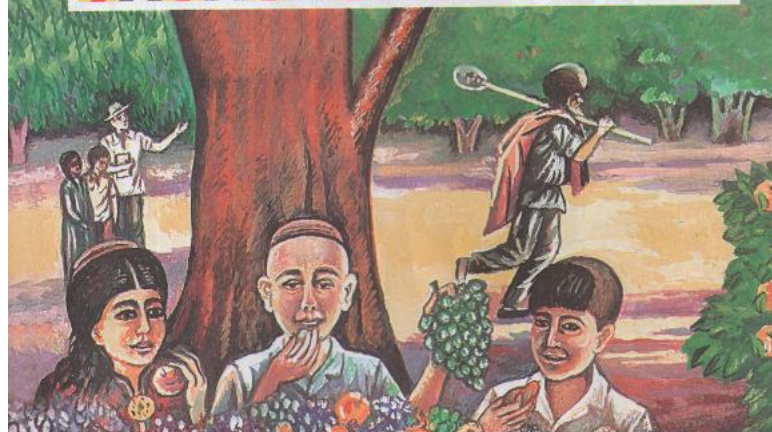

Bular az ýöräp, köp ýöräp, şol ýeke agajyň düýbünde düşläp, dynç alypdyrlar, çeşmäniň süýji suwundan çay gaýnadyp içipdirler. Olar ýene-de ýola düşmekçi bolanlarynda ýalta ýoluny dowam etdirmekden boýun gaçyrypdyr. Ol ýaltany, şol ýerde galypdyr. Ol: «Öýe boş baranymdan şu agajy ýykaýyn, odundy-da» diýip, ýeke agajy çapyp başlapdyr. Düýbi çapylan agaç ýeliň güýjüne çydaman, ýykylypdyr. Ýalta bolsa agajyň aşagynda galyp, aýagyny agyrdypdyr. Şondan soň ol az-kem agsapdyr. Ol agajy pudarlapdyr-da, düýesine ýükläp alyp gaýdypdyr. Obanyň adamlary ýeke agajyň çapylandygyny görüp, örän gynanypdyrlar. Kimiň edendigini bilip, ýaltany obadan çykaryp kowupdyrlar. Ýalta nire gitjegini bilmän, çeşmäniň başynda oý gurnupdyr. Çeşmäniň gözbaşyny arassalapdyr. Ýyl-ýyldan bu ýer gür baglyga öwürlip başlapdyr.

Ýaltanyň ýaltalygynyndan nam-nyşan galmandyr. Oba adamlary onuň günäsini geçipdirler. Emma ol oba dolanmandyr – diýip, ýaşuly sözünü soňlapdyr.

Çagalar miwelerden ýaňa şahalary aşak eglişip duran baglara mähirli bakypdyrlar.

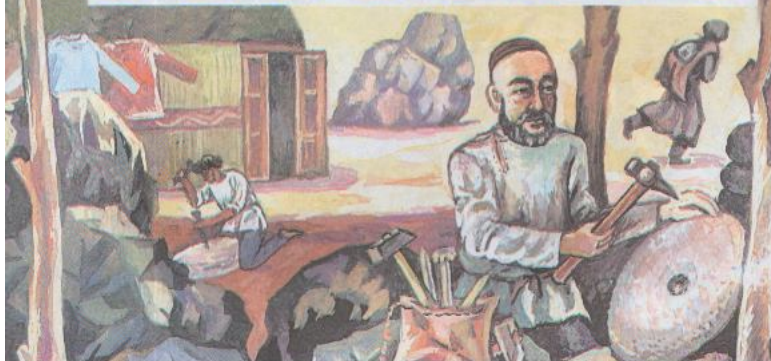
GEREKLI DAŞYŇ AGRAMY ÝOK

Hekaýa

Biziň obamyz dagyň eteginde ýerleşýär. Obamyzdan dagyň belentliklerine tarap birtopar ýoda gidýär. Ol ýodajyklar gerişlerden aşyp, çynarlaryň düýbi bilen, böwürslenleriň daşy bilen uzalýar-uzalýar-da, ýene-de obamyza dolanyp gelýär. Şol ýodajyklaryň biri barada garry adamlardan eşiden hekaýatymy size gürrüň bermekçi.

Bu ýoda beýlekiler ýaly aýlaw-aýlaw däl, ol ýapgydyragada daga göni dyrmaşýar. Şol dagyň üstünde baş-altý öý diker ýaly aýrym bar. Aýdyşlaryna görä, şol ýerde il tarapyndan «Ýeke öýli» diýip atlandyrylýan biri ýaşapdyr. Günlerde bir gün öý eýesi daş çykyp, töweregini synlapdyr. Onuň gözleri gapyda ýatan bir uly daşda saklanypdyr. «Gel, şu daşy aşaklygyna togalaýyn-la» diýip, işe girişipdir. Şol wagt eli pilli, ak sakgally ýaşuly peýda bolupdyr:

- Armaweri, sakaldaş. Ýeri, bu daşy näme etjek bolýaň?
- diýip ol sorapdyr.
- Aý, şu daş gözüme dürtülip dur. Aşak togalaýsam diýýän.

– Dursa durupdyr-da, gerek ýeri bor. Onsoňam bilip goýgun, gerekli daşyň agramy bolmaz – diýip, ýaşuly ýoluna rowana boluberipdir.

– Ah-eý, daşyňam bir geregi bormy? Daş-daşdyr-da! – diýip, öý eýesi perwaýsyz jogap beripdir-de, itip-itip ýaňky daşy aşaklygyna togalapdyr. Daş togalana-togalana kiçijik obadaky degirmen daşlaryny ýasaýan ussanyň gapysyna bölek-bölek bolup düşüpdir, ussa hezil edipdir. Ondan ýonup-ýonup, el degirmenlerini ýasapdyr.

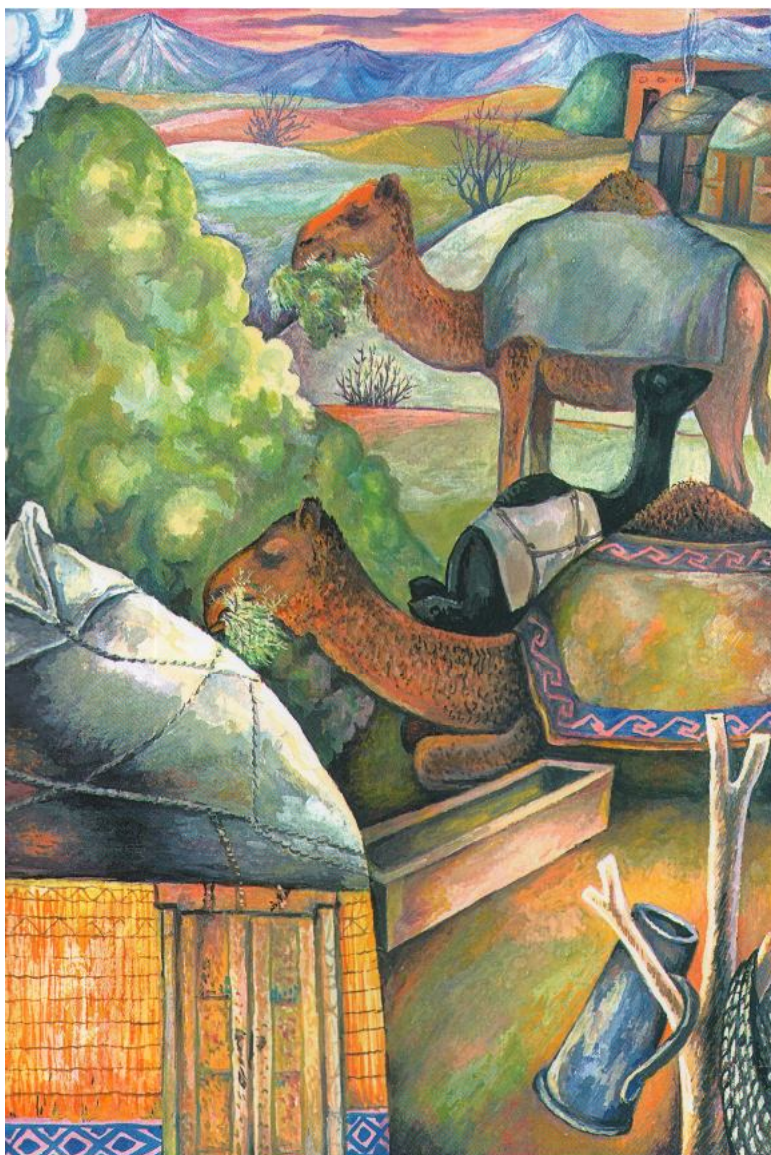
Günlerde bir gün «Ýeke öýli» bu ussa barada eşidip, oba degirmen daşlaryny almaga gidipdir.

Ussa degirmen daşlaryny berende «Ýeke öýli» öz togalan daşyndan ýasalandygyny tanapdyr. Ol satyn alan daşyny göterip öz öýüne ýokarlygyna barýarka, onuň önünden şo-ol ak sakgally ýaşuly çykypdyr.

- Armaweri, sakaldaş. Muny nirä alyp barýarsyň?
- Bugdaý üwemekçi – diýip, «Ýeke öýli» ýoluny dowam edipdir.
- Ol gidip barşyna ýaşulynyň öňki aýdan sözleri ýadyna düşüp, «Gerekli daşyň agramy ýok» diýenleri çyn eken-ow» diýipdir.

Meret Gylyjow

Düýe bilen ýandak

Ertekiler, hekajalar, rowaýat

Redaktor *Ş. Myratgulyýewa*
 Surat redaktory *G. Orazmyradow*
 Teh.redaktory *O. Nurýagdyýewa*
 Suratçy *M. Gylyjow*

Ýygnamaga berildi 12.10.2009. Çap etmäge rugsat edildi 22.10.2009. A-43552. Ölçeği 60x84 1/8
 Ofset çap edilýş usuly. Serli çap listi 1,4. Serli reňkli otiski 5,62.
 Hasap neşir listi 1,42. Çap listi 1,5. Sany 13000. Sargyt 2568

Türkmen döwlet neşirýat gullugy.
 744004. Aşgabat, 1995-nji köçe,20.

Türkmen döwlet neşirýat gullugynyň Metbugat merkezi.
 744004. Aşgabat, 1995-nji köçe,20.